

Araştırma Makalesi/Research Article
DOI: 10.53711/balkanistik.1487551
<i>Balkanistik Dil ve Edebiyat Dergisi</i> , 2024, 6(1), 60-69
<i>Journal of Balkanistic Language and Literature</i> , 2024, 6(1), 60-69

HUAZIMET NË DRAMËN *AGIMESHA E NGUJUAR NË SHTATË SHPELLA*, TË ABDYLAZIS ISLAMIT

Donika BAKIU*

ABSTRAKT: Abdylazis Islami është krijuesi me veprat e të cilit zë vend të veçantë letërsia bashkëkohore ndër shqiptarët e Maqedonisë së Veriut. Vepra dhe gjuha e një shkrimtari gjithmonë studiohet me anë të metodave të ndryshme që kemi në gjuhësi ose letërsi, varet nga lloji i studimit. Gjatë tërë historisë marrëdhëniet e një populli me pojt e tjerë kanë sjellë edhe ndikime të ndryshme në gjuhë. Drama në lidhje me interpretimin e saj nxit edhe aftësitë vizuale dhe dëgjimore. Drama për fëmijë është njohja e të fëmijëve me teatrin si formë e tyre e shprehjes artistike dhe për të përcjellë një kuptim të tij. Në dramë, ndodhin përplekjet e para mendore të lexuesit për të imagjinuar atë që ka lexuar në skenë. Drama për fëmijë shpesh një përvojë vërtetë emocionuese. Kontakti gjuhësor është një fenomen i përhapur i reflektuar në huazimin e fjalëve nga gjuhët e dhuruesve në ato marrëse. Historia e gjuhëve tregon qartë se huazimet përbëjnë një fenomen normal dhe universal, i cili kontribuon shumë në dinamikën e tyre dhe në pasurimin e fjalorit të tyre. Megjithatë, huzimi shpesh shihet negativisht kur shihet si një kërcënim, veçanërisht kur një gjuhë huazon shumë nga një tjetër. Të flasësh për krijimtarinë e Abdylazis Islamit, nuk është e lehtë. Një numër i madh letrarësh e studiuesish e kanë komentuar e vështruar, analizuar e vrojtuar, krijimtarinë letrare të Abdylazis Islamit. Në çdo rast, huazimet përbëjnë një dëshmi zbuluese në historinë e gjuhëve. Në këtë punim kemi marrë për studim huazimet në dramën

* Phd, Njësia e Kulturës, Komuna e Tetovës, Maqedonia e Veriut, email: donikabakiu93@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0911-2351

Doktora Mezunu, Kulturë Birimi, Tetova Belediyesi, Kuzey Makedonya Cumhuriyeti, e-posta: donikabakiu93@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0911-2351

OPEN ACCESS

© Copyright 2024 *Balkanistik Dil ve Edebiyat Dergisi*

Cite As/Atıf: Bakıu, D. (2024). Huazimet në dramën agimesha e ngjuar në shtatë shpella, të Abdylazis Islamit. *Balkanistik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 6(1), 60-69.

Geliş Tarihi (Received): 21.05.2024

Kabul Tarihi (Accepted): 29.06.2024

“Agimesha e ngjuar në shtatë shpella” të autorit Abdylazis Islami. Të gjitha huazimet janë mbledhur me kujdes të veçantë dhe janë analizuar çfarë huazimesh janë turke, sllave ose të tjetër gjuhe.

Fjalët Kyçe: Huazim, Drama, Agimesha.

ABDYLAZIS ISLAM'IN *AGIMESHA E NGUJUAR NË SHTATË SHPELLA* DRAMINDAKË ÖDÜNÇLEMELER

ÖZ: Abdylazis Islami, eserleri Kuzey Makedonya Arnavutları arasında çağdaş edebiyatta özel bir yere sahip olan bir yazardır. Bir yazarın eseri ve dili her zaman dilbilim veya edebiyatta kullandığımız farklı yöntemlerle incelenir ve bu çalışmanın türüne bağlıdır. Tarih boyunca bir halkın diğer halklarla olan ilişkileri dil üzerinde de farklı etkileri beraberinde getirmiştir. Drama, yorumlanmasıyla bağlantılı olarak görsel ve işitsel becerileri de ortaya koyar. Çocuk draması, çocukların sanatsal ifade biçimi olarak tiyatroyla tanıştırılması ve tiyatro anlayışının aktarılmasıdır. Dramada okuyucunun sahnede okuduklarını hayal etmeye yönelik ilk zihinsel girişimleri gerçekleşir. Çocuk draması genellikle gerçekten duygusal bir deneyimdir. Dil teması, sözcüklerin ödünçlenen dillerden alıcı dillere ödünç alınmasına yansıyan yaygın bir olgudur. Dillerin tarihi, ödünç almaların normal ve evrensel bir olgu olduğunu açıkça göstermektedir; bu, onların dinamiklerine ve kelime dağarcığının zenginleşmesine büyük katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte, özellikle bir dil diğerinden yoğun bir şekilde ödünç aldığına, ödünç alma bir tehdit olarak görüldüğü için genellikle olumsuz olarak algılanır. Abdylazis Islami'nin yazarlığından bahsetmek kolay değildir. Çok sayıda yazar ve araştırmacı Abdylazis Islami'nin edebî yaratıcılığını yorumlamıştır, gözlemlemiştir, analiz etmiştir ve incelemiştir. Her durumda, ödünçlemeler diller tarihinde keşif olgusu olmuştur. Bu çalışmada yazar Abdylazis Islami'nin “Agimesha e ngjuar në shtatë shpella” adlı dramadaki ödünçlemeleri incelemeye aldık. Tüm ödünçlenmiş olan kelimeler özel bir dikkatle toplanmış ve bunların Türkçe, Slavca veya diğer dillerden alıntı olup olmadığı analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ödünçleme, Drama, Agimesha.

BORROWINGS IN THE DRAMA *AGIMESHA E NGUJUAR NË SHTATË SHPELLA* BY ABDYLAZIS ISLAM

ABSTRACT: Abdylazis Islami is the creator whose works occupy a special place in contemporary literature among the Albanians of North Macedonia. The work and language of a writer are always studied by means of different methods that we have in linguistics or literature, depending on the type of study. Throughout history, the relations of a people with other peoples have also brought different influences on the language. Drama, in relation to its interpretation, also encourages visual and auditory skills. Drama for children familiarizes them with theater as a form of artistic expression and helps convey an understanding of it. In drama, the reader's first mental attempts to imagine what he has read on stage take place. Children's drama is often a truly emotional experience. Language contact is a widespread phenomenon reflected in the borrowing of words from donor languages to recipient languages. The history of languages clearly shows that borrowing is a normal and universal phenomenon, which contributes greatly to their dynamics and to the enrichment of their vocabulary. However, borrowing is often viewed negatively when seen as a threat, especially when one language borrows heavily from another one. Talking about Abdylazis Islam's creativity is not easy. A large

number of writers and researchers have commented, observed, analyzed and observed the literary creativity of Abdylaziz Islam. In any case, borrowings constitute a revealing evidence in the history of languages. In this paper, we have taken for study the borrowings in the drama “Agimesha e ngujuar në shtatë shpella” by the author Abdylaziz Islami. All the borrowings have been collected with special care and analyzed to determine whether they are Turkish, Slavic or from other languages.

Keywords: Borrowing, Drama, Agimesha.

Hyrje

Çdo gjuhë në botë ka grupin e vet të fjalorit. Megjithatë, ndonjëherë fjalët nga një gjuhë gjejnë rrugën e tyre në fjalorin e një gjuhe tjetër, sepse këto gjuhë mund të kenë qenë në kontakt në një mënyrë ose në tjetrën. Kur dy ose më shumë gjuhë vijnë në kontakt me njëra-tjetrën, quhet huazim. Gjuha shqipe, për mungesë dhe mospasje të fakteve dhe të dokumenteve historike i vë përpara një mori të dhënash të sakta mbi vendin e formimit të vet mbi përhapjen e etnosit shqiptar në periudhën e Ballkanit të Lashtë, mbi huazimet e gjuhës shqipe nga greqishtja e vjetër dhe latinishtja, të hyra në gjuhën shqipe para erës sonë. Gjuha shqipe po përballet me huazime të shumta shkaku i ndikimit të rrethanave historike, globalizimit, emigrimit, arsimimit jashtë vendit, politikave të shkollimit dhe të punësimit, folësit dygjuhësh dhe martesave të përziera. Në rastin e parë duhet të përmendim se në gjuhën e një vendi lënë gjurmët e veta ngjarjet historike, gjuha e popullit pushtues, sikurse ka ndodhur me gjuhën shqipe, e cila, e ballafaquar me pushtues të ndryshëm, ka bërë njëfarë “luftë” dhe njëfarë “miqësie” me gjuhën turke, më pak me italiane, gjermane. Gjuha shqipe klasifikohet ndër ato gjuhë që marrin fjalë nga gjuhët e tjera për disa arsye, si: për faktin se ajo është gjuhë e një vendi të vogël për nga numri i popullsisë që është i varur ekonomikisht dhe politikisht nga shtete më të fuqishme; se hapësira gjeografike ku jetojnë shqiptarët është mes vendeve me kulturë të madhe. Disa nga huazimet të cilat përdoren në gjuhën shqipe janë: Akinxhi, allajbe, aman, araba, bakër, beden, bori, çadër, çaush, çekiç, çomange, daulle, dervish, dynja, gjyle, gjynah, hafije, hamam, harem, hashash, hata, hendek, hoxhë, ibrik, islam, jatagan, jeniçer, kalldrëm, kamxhik, kasaphanë, kazan, kazmë, kullë, legen, llagëm, minare, minder, mushama, myezin, mysafir, ortak, padishah, pasha, perçe, qilim, qysqi, raki, salltanet, sehir, spahi, sulltan, sheh, shejtan, sherbet, shilte, shishe, tamam, tespihe, vezir, xhenet, xhehenem, xhevahir, xhind, yrysh, zift. Gjithashtu huazime të tjera nga turqishtja të cilat përdoren edhe sot në popull janë të shumta si: alamet, adalet, bajram, bokall, dyzen, damar, sakatoj, sheqer, papuçe, çizme, sapun, hallvë, pite, bakllavë, byrek, bozë, kafe, oxhak, xhezve, dyshek, xhep etj. Edhe fjalët nga sfera e fesë islame ngelin të pazëvendësueshme siç janë: minare, imam, hoxhë, haxhi,

myezin, ezan, namaz, medrese, xhami, selam, ramazan, mejtepe, sixhade, ders, xhuma, myfti, myderriz, hafiz etj. Huazimet greke përdoren kudo në gjuhën shqipe mirëpo më shumë ndikim ka në Shqipërinë e Jugut. Arbërishten e kanë ruajtur shumë por ka ndikime nga italishtja. Kosova dhe Maqedonia e Veriut përdorin huazime sllave dhe huazime turke. Huzimet turke zënë vend më të madh. Në këtë punim kemi gjetur huazimet të cilat autori Abdylazis Islami i përdor në dramën “Agimesha e ngujuar në shtatë shpella”.

Biografia e autorit Abdylazis Islami

Autori Abdylazis Islami ka lindur në fshatin Gajre e cila ndodhet në Tetovë më 29 Korrik 1930 dhe vdiq më 16 gusht 2005 në Tetovë. Veprimtaria letrare e Abdylazis Islamit ishte e gjithanshme me motive dhe zhanre të shumta, ai jo vetëm që e pasuroi letërsinë tonë shqipe por e begatori atë me gjëra të reja. Autori i cili poezinë e shndërroi në poezi kurse vargun poetik në kronikë historike. Në dramë solli vlera të reja në letërsinë shqipe duke filluar nga drama për fëmijë, poezi dhe proza. Autori përveç karakterit të veprës së tij iluminist ka edhe atë të çlirimit, karakterin e luftës për mbijetesë. Në veprën letrare kemi vlerë të veçantë sepse dallon në format artistike, kemi epikën legjendare, të mbështetur në mite dhe legjenda, përmes të cilave krijon vepra letrare bashkëkohore. Veprimtaria e Abdylazis Islamit është shumë e pasur sepse ka shkruar në të tre gjinitë: lirike, epike e dramatike, për fëmijë dhe të rritur. Veprat e autorit janë të shumta poezi, tregime e drama për fëmijë, përmbledhje poetike, romane, të përkthyer në disa gjuhë të huaja. Veprat më të njohura janë: “Mëngjesi në fshat”, poezi për fëmijë; “Kujtime dhe ëndrra”, vjersha e tregime për fëmijë; “Korrieri Artan Arta”, poemë; “Era dhe vargjet”, poezi; “Këngët e zgjuara”, vjershë për fëmijë e të rritur; “Soditje nga toka”, poezi; “Barka ndër valë”, poezi; “Oaza”, poezi; “Ujërat”, poezi; “Nica”, poemë; “Fatiana”, roman; “Dredhia”, roman; “Agimesha e ngujuar në shtatë shpella”, dramë për fëmijë; “Kuvendi i guximtarëve”, dramë për fëmijë; “Arianda”, dramë për fëmijë.

Drama për fëmijë

Fjala “dramë” përdoret në kontekste dhe kuptime të ndryshme në gjuhën e sotme. Njëra prej tyre i referohet tre gjinive letrare, ku tekstet me role të shpërndara quhen dramë. Aristoteli e përshkruan dramën si imitim të një veprimi në fjalimin personal. Pedagogjia e dramës duhet të paraqitet si një mundësi e suksesshme për të kombinuar përvojën artistike me përvojën mësimore. Dramë do të thotë veprim, d.m.th. "gjëra që ndodhin". Për më tepër, fjala dramë në greqishten e vjetër do të

thotë të luash. Nëpërmjet zhanrit dramatik ne mund të rikrijojmë një ngjarje të historisë sonë; ekspozojmë dhe tregojmë, përmes skenave të dramatizuara ose një konflikt social. Dramatizimi është një mjet themelor në klasë për të motivuar, inkurajuar kreativitetin, shkëmbimin komunikues, zhvillon imagjinatën, stimulon pjesëmarrjen, shprehjen fizike dhe verbale dhe shprehjen e lirë të emocioneve të fëmijëve. Janë të shumtë autorët e dramave për fëmijë që kanë triumfuar me veprat e tyre në dekadat e fundit. Mund të flasim për vepra të shumta të personaliteteve të mëdha që me kalimin e kohës kanë arritur të lënë emrin e tyre të shkruar në historinë e letërsisë. Drama, e cila mund të përkufizohet, është shumë e rëndësishme që fëmijët të kenë përvoja konkrete, të mësojnë duke bërë dhe të marrin pjesë aktive, veçanërisht në periudhën parashkollore. Drama për fëmijë është shumë e rëndësishme, pasi u mundëson të vegjëlvë të zhvillojnë imagjinatën e tyre, duke u afruar me artet. Drama është një aktivitet që mbulon gjerësisht situatat e jetës së anëtarëve të grupit. Drama u mundëson fëmijëve të përdorin të gjitha shqisat e tyre në mënyrë efektive. Gjatë procesit të dramës, fëmijët flasin, lëvizin, përdorin trupin, zërin, emocionet dhe mendimet e tyre, komunikojnë me të tjerët, zhvillojnë mendime, sjellje dhe shprehje konkrete. Fëmijëve u pëlqen shumë të interpretojnë shfaqje teatrale, drama në të cilat marrin rolin e ndonjë personazhi imagjinar ose real. Për këtë arsye, dramat për fëmijë janë një burim i shkëlqyer për t'u argëtuar duke zhvilluar aftësitë e komunikimit, zgjidhjen e konflikteve, menaxhimin emocional dhe konsolidimin e vetëvlerësimit. Dramaturgët e dinë se çfarë i intereson audiencës më të re pra fëmijëve. Drama për fëmijë është një nga metodat që funksionon më mirë për të mësuar të vegjlit. Nëse jemi në gjendje të tërheqim vëmendjen e fëmijëve, do të jemi në gjendje t'i bëjmë ata të mësojnë më shpejt. Drama e sotme për fëmijë vazhdon të mbledhë histori nga e kaluara, të rikrijojë aventura që prej vitesh kanë emocionuar të vegjlit. Pa dyshim, krijimet e reja kanë ditur të shkojnë paralelisht me krijimet e vjetra. Për të arritur edukimin e hershëm estetik, d.m.th. edukimin përmes aktiviteteve kulturore dhe formave të përfaqësimit, njohjes së artit dhe kulturës dhe pasqyrimin të proceseve dhe rezultateve artistike dhe kulturore në lidhje me dramën dhe shfaqjen e saj. Fëmijët duhet së pari të ndërjegjësohen për perceptimin e tyre pra për dramën për fëmijë. Drama nxit angazhimin krijues të fëmijëve dhe pasuron zhvillimin e tyre imagjativ. E hapur dhe fokusi i eksplorimit bashkëpunues, është gjithashtu në thelb i pasigurt, i paqartë dhe shpesh plot tensione dramatike. Në dramët, fëmijët përfshihen në punën me imagjinatë për të improvizuar dhe mbështetur rolet e ndryshme që ata zgjedhin të adoptojnë, duke ofruar ide për të zhvilluar dhe formësuar dramën që po shpaloset dhe duke kontribuar në axhendën e zgjidhjes së problemeve. Drama gjithashtu kontribuon në gjenerimin e ideve dhe

mundësive gojore, besimit të folur të fëmijëve dhe përdorimit të natyrshëm krijues të gjestit, shprehjes së fytyrës, lëvizjes dhe zërit. Fëmijët mendojnë dhe negociojnë rrugën e tyre përpara në dramë, në biseda me njëri-tjetrin, duke bërë dhe duke iu përgjigjur pyetjeve, duke ritreguar ngjarje dhe duke krijuar të reja. Drama “Agimesha e ngjuar në shtatë shpella” është dramë për fëmijë por kemi gjetur huazime të shumta.

Huazimet në përgjithësi

Huazimet e një drame për fëmijë kontribuojnë në krijimin e një universi artistik të veçantë. Megjithatë, çështja specifike e huazimeve trajtohet rrallë. Termi “huazim”, mund të duket e diskutueshme për aq sa nuk ka kurrë një marrëveshje midis dy gjuhëve, aq më tepër që, në një mënyrë apo në një tjetër, fjalët nuk duhet të kthehen, pasi të huazohen. Më mirë mund të flasim për përvetësim, por ky lloj huazimi nuk i heq asgjë gjuhës së huadhënies. Është fakt, se huazimi mbetet një fenomen shumë i rëndësishëm sociolinguistikë në kontaktet ndërmjet gjuhëve. Vendet që ndodhen pranë njëri-tjetrit janë në mënyrë të pashmangshme subjekt i shkëmbimeve gjuhësore. Huazimi gjuhësor lidhet me prestigjin që gëzon një popull dhe gjuha e tij ose, në rastin e kundërt, me përbuzjen në të cilën mbahen të dyja. Në përgjithësi, popujt dominues i transmetojnë fjalët e gjuhës së tyre popujve të dominuar; por mund të ndodhë që një gjuhë pushtuese të përfundojë duke u zhdukur në favor të gjuhës së pushtuar pasi i ka lënë trashëgim një numër të konsiderueshëm fjalësh. Ky fenomen i huazimeve ka ekzistuar gjatë gjithë kohës, përfshirë në antikitetin greko-latin, ndoshta edhe shumë më parë me sumerët dhe babilonasit. Gjatë gjithë historisë, gjuhët ka kanë huazuar mijëra fjalë nga disa gjuhë të tjera, por ua kanë dhënë ato edhe të tjerave me të cilat ka qenë në kontakt. Shkaqet kryesore të huazimeve gjuhësore janë luftërat, tregtia dhe kolonizimi. Shkaqet e huazimit duket se janë të lidhura ngushtë me kushtet socio-historike, veçanërisht politike dhe ekonomike, të cilat bëjnë që situatat sociolinguistike të evoluojnë. Sapo dy kultura vijnë në kontakt, ka një shkëmbim idesh, informacionesh, produktesh dhe përgjithësisht fjalëve në fjalorë. Për shembull, në kohët e lashta, grekët krijuan konceptin e demokracisë dhe fjalët për to u huazuan më vonë nga latinishtja përpara se të kalonte në gjuhë të tjera. Roli i huazimit gjuhësor si proces pasurimi gjuhësor mbetet i padiskutueshëm. Huazimi konsiderohet i tillë sidomos kur ky fenomen prek vetëm sipërfaqësisht strukturat e gjuhës së synuar. Mund të pranojmë se huazimet në përgjithësi mbushin një boshllëk për të përcaktuar realitete të reja. Huazimi atëherë bëhet jo vetëm legjitim, por edhe e nevojshme.

Huazimet në dramën “Agimesha e ngjuar në shtatë shpella” të autorit Abdylazis Islami

Huazimet nuk mungojnë asnjëherë në veprat letrare në përgjithësi, e veçanërisht në veprat e autorit, ku kemi arritur të mbledhim një numër të konsiderueshëm të huazimeve, ato janë: Behar, Bravë, Bile, Çallëm, Çardak, Kapixhik, Marifet, Nam, Nishan, Pahajr, Tokmak, Torrollak.

BEHAR *m.* 1. Pranverë; muajt e ngrohtë të vitit (pranvera dhe vera) kundrejt muajve të ftohtë; vera. Rroba behari. Shi behari. Vapa e beharit. Ethe behari. Doli behari. E kaloi beharin. Huazim nga gjuha turke **behar-bahar**-pranverë, me burim prej persishtes (Meyer, 2007, f. 68; Topalli, 2017, f. 189). “S’do ta pres kurrë beharin”. (Islami, 1994, f. 30)

BRAVË *f.* 1. Vegël e hekurt që ngulet në dyer, në dollapë, në sirtarë etj. dhe që shërben për t’i mbyllur me çelës. Huazim nga sllavishtja brava, që ka hyrë edhe në disa gjuhë të tjera ballkanike (greqishtja e re, arumune, turke) (Topalli, 2017, f. 242). “E vë çelësin në **bravë** të një dere të improvizuar dhe kur hapet ajo, del përpara çeltina e pyllit”. (Islami, 1994, f. 11)

BILE- “madje, për më tepër”. Huazim nga gjuha turke **bile**, optativi i foljes bilmek “di”, që ka shkuar edhe në gjuhë të tjera ballkanike (Topalli, 2017, f. 210). “Edhe unë e kam lutur, **bile**.” (Islami, 1994, f. 17)

ÇALLËM- çallëm *m.* “sarëk, turban”. Nga turqishtja tsalma; edhe bullgarisht, serbisht, rumanisht (Meyer, 2007, f. 103). “Edhe shumë **çallam** shet me ata brirë, se!” (Islami, 1994, f. 25)

ÇARDAK - pirq gurësh që shënon vendin e një ndodhie; vend për të ndenjtur në shtëpi. Huazim nga turqishtja **çardak**, me burim prej persishtes car-katë r+ taq-hark, qemer (Topalli, 2017, f. 326). “Edhe ti lepur torollak ke nisur të flasësh **çardak** më **çardak**” (Islami, 1994, f. 14)

KAPIXHNIK, *u em. (t)* derë e vogël; deriçkë. Huazim nga gjuha turke. “Ky çelës magjik nga shtazët e pyllit do ta hapë një **kapixhik**.” (Islami, 1994, f. 11)

MARIFET *m. bised.* 1. Mënyrë e hollë për t’ia dalë mbanë një pune me shkathtësi; shkathtësi a aftësi e veçantë për të zgjidhur diçka. Huazim nga gjuha turke **marifet**, me burim prej arabishtes (Topalli, 2017, f. 940). “I di **marifetet** e tua, mori vjedull, i di”. (Islami, 1994, f. 15)

NAM-Emri që i del dikujt ose mendimi që është krijuar për dikë a për diçka për të mirë ose për të keq. Huazim nga gjuha turke **nam**, me burim prej persishtes, e

cila ka shkuar edhe në gjuhë të tjera ballkanike (Topalli, 2017, f. 1029). “Ka mbetur pa **nam** e nishan.” (Islami, 1994, f. 18)

NISHAN *m. bised.* 1. Shenja që përpiqemi ta godasim kur shtiem. Huazim nga gjuha turke **nisan**, me burim prej persishtes (Topalli, 2017, f. 1064). “Ka mbetur pa **nam** e nishan” (Islami, 1994, f. 18)

PAHAJR- **Hajr**-mbarësi, mirësi. Huazim nga gjuha turke **hayir** me burim prej arabishtes. (Topalli, 2017, f. 609). Kurse i **pahajr** dmth pambarësi, pamirësi. Sa i **pahajr** që je, more ujk! (Islami, 1994, f. 12)

TOKMAK- “copë trangu me dy hunj të gjatë , që pë rdoret për të ngjeshur tokën,” njeri i trashë nga mendja”. Fjalë e dy dialekteve. Huazim nga gjuha turke tokmak. Ka hyrë edhe në gjuhë të tjera ballkanike (bullgarisht, rumunisht) dhe joballkanike (rusisht) (Topalli, 2017, f. 1476). “E ka kokën si **tokmak**”. (Islami, 1994, f. 21)

TOROLLAK- “i trashë nga mendja; budalla”. Huazim nga gjuha turke torlak “i papërvojë” (Topalli, 2017, f. 1480). “Edhe ti lepur **torollak** ke nisur të flasësh çardak më çardak” (Islami, 1994, f. 14)

Përfundim

Një tipar i përbashkët që i shquan gjuhët e Ballkanit nga gjuhët e tjera indoevropiane të kontinentit, është edhe prania e një shtrese fjalësh të ardhura nga turqishtja, të cilat disa studiues i quajnë thjesht turqizma e disa orientalizma, meqë një pjesë e mirë e tyre janë me burim nga arabishtja e nga persishtja dhe turqishtja ka qenë vetëm gjuha ndërmjetëse (Lafe, 1993, f. 35-43). Depërtimii i huazimeve është bërë në periudhë të gjatë kohore dhe detyrimisht kanë hyrë në çdo sektor të jetës shqiptare. Në këtë punim gjetëm huazimet të cilat Abdylazis Islami përdor në dramën “Agimesha e ngujuar në shtatë shpella”. Huazimet që gjetëm janë: Kapixhik, Pahajr, Çardak, Marifet, Tokmak, Çallam, Behar, Bravë, Nam, Nishan, Bile, Torrollak. Në lidhje me këtë temë mund të themi se Huazimet turke janë përdorur nga autori dhe janë të shumta. Abdylazis Islami është i pa mbarueshëm dhe vepra e tij ka nevojë edhe për më shumë studime të tjera, të cilat do të nxjerrnin në pah ato vlera të mëdha që i bartë me vete e gjithë krijimtaria e tij letrare. Ky punim ka për qëllim që t’i shërbeje gjeneratave të reja por edhe atyre të vjetrave.

Etik Beyan/Ethical Declaration

Çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında belirtilen tüm kurallara uyulduğu beyan edilmiştir.

In this study, all the rules stated in the “Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive” were followed.

Etik Kurul Onayı/ Ethics Committee Approval

Araştırmannın etik kurul izni gerektirmeyen araştırmalardan olduđu beyan edilmiştir.

The author declare that the research is one of the studies that does not require ethical committee approval.

Çıkar Çatışması ve Finansal Katkı Beyanı/Conflict of Interest and Funding

Yazar tarafından herhangi bir çıkar çatışması ve finansal katkı beyan edilmemiştir.

No conflict of interest and funding has been declared by the author.

Referenca/Kaynakça

- Bakiu, D. (2016). Veprimtaria pedagogjike dhe letrare e Abdylazis Islamit. V. Behxheti, H. Xhaferi, Z. Kadriu dhe M. Ibrahimimi (ed.), *Në Konferencën IX Shkencore Ndërkombëtare “Veprimtaria Letrare e Murat Isakut dhe Abdylazis Islamit” (20 nëntor 2015)* (f. 101-105). Fakulteti Shkencave i Kulturave dhe Komunikimit UEJL.
- Bakiu, D. (2019, 12 Prill). *Gjuha shqipe dhe huazimet greke*. Infoshqip. <https://www.infoshqip.com/gjuha-shqipe-dhe-huazimet-greke/>
- Bakiu, D. (2019, 6 Qershor). *Huazimet që përdoren në gjuhën shqipe*. Infoshqip. <https://www.infoshqip.com/huazimet-qe-perdoren-ne-gjuhen-shqipe/>
- Bozarslan, H. (2004). *Histoire de la Turquie contemporaine*. La Découverte.
- Buda, A. (1980). Rreth disa çështjeve të historisë së formimit të popullit shqiptar, të gjuhës e të kulturës së ti. *Studime Historike 1*, 171.
- Ibrahimimi, M. (2012). *Tema sociolinguistike dhe etnolinguistike*. Interlingua.
- Islami, A. (1994). *Agimesha e ngujuar në shtatë shpella*. Vatra.
- Jorgaqi, K. (1997). Rreth përshtatjes morfologjike të huazimeve italiane në shqipen standarde. *Studime Filologjike, 1(4)*, 111-128.
- Jorgaqi, K. (1998). Mbi integrimin leksiko-semantik të italianizmave në shqipen standarde. *Studime Filologjike, 1(2)*, 85-101.
- Jorgaqi, K. (2008). *Sportel i hapur i shqipes*. Ombra GVG.
- Kadriu, Z. (2004). *Krijimtaria poetike e Abdilazis Islamit*. Tetovo.
- Kadriu, Z. (2016). Dekada e heshtjes dhe dhimbjes krenare Abdylazis Islami; në jetë i qetë në shpirt tërmet! V. Behxheti, H. Xhaferi, Z. Kadriu dhe M. Ibrahimimi (ed.), *Në Konferencën IX Shkencore Ndërkombëtare “Veprimtaria Letrare e Murat Isakut dhe Abdylazis Islamit” (20 nëntor 2015)* (f. 13-20). Fakulteti Shkencave i Kulturave dhe Komunikimit UEJL.

- Lafe, E. (1993). Vendi i orientalizmave ndër huazimet e shqipes. *Studime Filologjike*, 1(4), 35-43.
- Lame, A. (2016). Elementë të prozës poetike në poezinë e Abdylazis Islamit (referuar përtej kohës). V. Behxheti, H. Xhaferi, Z. Kadriu dhe M. Ibrahimimi (ed.), *Në Konferencën IX Shkencore Ndërkombëtare "Veprimtaria Letrare e Murat Isakut dhe Abdylazis Islamit" (20 nëntor 2015)* (f. 33-40). Fakulteti Shkencave i Kulturave dhe Komunikimit UEJL.
- Meyer, G. dhe Omari A. (2007). *Fjalor etimologjik i gjuhës shqipe*. Çabej.
- Nuhiu, V. (2013). *Ndikimi i anglishtes në gjuhën shqipe*. Ashak.
- Shaqirvela, K. (2016). Elementi i lashtësisë në krijimtarinë e Abdylazis Islamit. V. Behxheti, H. Xhaferi, Z. Kadriu dhe M. Ibrahimimi (ed.), *Në Konferencën IX Shkencore Ndërkombëtare "Veprimtaria Letrare e Murat Isakut dhe Abdylazis Islamit" (20 nëntor 2015)* (f. 71-80). Fakulteti Shkencave i Kulturave dhe Komunikimit UEJL.
- Shkurtaç, Gj. (2006). *Kultura e gjuhës*. Shblu.
- Spaho, J. dhe Shyta I. (2016). Dialektika e shpirtit poetik në krijimtarinë e Abdylazis Islamit. V. Behxheti, H. Xhaferi, Z. Kadriu dhe M. Ibrahimimi (ed.), *Në Konferencën IX Shkencore Ndërkombëtare "Veprimtaria Letrare e Murat Isakut dhe Abdylazis Islamit" (20 nëntor 2015)* (f. 81-88). Fakulteti Shkencave i Kulturave dhe Komunikimit UEJL.
- Topalli, K. (2017). *Fjalor etimologjik i gjuhës shqipe*. Botimet Albanologjike.
- Wittgenstein, L. (1971). *Prototractus: an early version of Tractatus logico-philosophicus*. Routledge & Kegan Paul.
- Ymeri, B (2024, 6 Shkurt). *Abdylazis Islami dhe letërsia moderne në Kosovë*. Botasot. <https://www.botasot.info/kultura/2124160/abdylazis-islami-dhe-letersia-moderne-ne-kosove>